

Õiguskantsler

Elmar Vaher
peadirektor
Politsei- ja Piirivalveamet
ppa@politsei.ee

Teie nr
Meie 06.05.2021 nr 7-4/210608/2103179

Isikut tõendavate dokumentide väljaandmisega viivitamine

Austatud Elmar Vaher

Õiguskantslerile esitatud avaldusest on selgunud, et Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) viivitas inimesele uute isikut tõendavate dokumentide väljaandmisega, sest algatas tema suhtes Eesti kodakondsuse kaotanuks lugemise menetluse.

Leian, et PPA ei järginud taotlust lahendades kehtestatud nõudeid, sest õigusaktid ei anna alust pikendada isikut tõendavate dokumentide väljaandmise tähtaega sel põhjusel, et PPA on algatanud menetluse inimese Eesti kodakondsuse kaotanuks lugemiseks.

PPA peab inimest teavitama, kui amet algatab menetluse, et temalt Eesti kodakondsus ära võtta, ning andma inimesele võimaluse võtta uute isikut tõendavate dokumentide taotlus tagasi. Kui inimene soovib siiski saada uusi dokumente, peab PPA dokumendid väljastama õigusaktides sätestatud tähtaja jooksul. Inimene võib vajada isikut tõendavaid dokumente isiku tõendamiseks, elektrooniliseks asjaajamiseks jms hoolimata sellest, et hiljem võidakse tema dokumendid tunnistada kehtetuks.

Palun tagada, et PPA tegevus oleks kooskõlas õigusaktidega.

Asjaolud

Inimene esitas 14.11.2020 välisesinduses taotluse Eesti kodaniku isikutunnistuse ja passi saamiseks. PPA võttis taotluse menetlusse 10.12.2020, kuid selgus, et taotlusele lisatud foto ei vastanud nõuetele. PPA teavitas inimest 28.01.2021, et algatas tema suhtes Eesti kodakondsuse kaotanuks lugemise menetluse ning pikendas seetõttu dokumentide väljaandmise tähtaega kuni 01.03.2021. Hiljem pikendas PPA seda tähtaega veel kuni 01.04.2021.

Isikut tõendavate dokumentide väljaandmise tähtaeg

Isikut tõendavate dokumentide väljaandmise tähtajad on kehtestatud siseministri 18.12.2015 [määrusega](#) nr 77 „Isikutunnistuse, elamisloakaardi, digitaalse isikutunnistuse, Eesti kodaniku passi, meremehe teenistusraamatu, välismaalase passi, ajutise reisidokumendi, pagulase reisidokumendi või meresõidutunnistuse väljaandmise taotlemisel esitatavate tõendite ja andmete

loetelu, väljastamise kord ning väljaandmise tähtajad“. Määruse § 34 lõike 1 kohaselt peab PPA isikut tõendava dokumendi välja andma või sellest keelduma hiljemalt 30 päeva jooksul pärast taotluse menetluse võtmist või taotluses esinenud puuduste kõrvaldamist.

Määruse § 35 lõike 1 kohaselt võib menetlustähtaega pikendada, kui isikut tõendava dokumendi väljaandmise seadusliku aluse või taotleja isikusamasuse kontrollimine kestab taotluse läbivaatamiseks ettenähtud tähtajast kauem.

PPA teatas, et pikendas kõnealusel juhul menetlustähtaega määruse § 35 lõike 1 alusel. PPA teatel pikendab amet isikut tõendava dokumendi väljaandmise menetlust seni, kuni inimene on teatanud, kas ta soovib säilitada Eesti kodakondsuse või mitte. Kui inimene loetakse Eesti kodakondsuse kaotanuks, siis pole tal alust kasutada Eesti kodaniku dokumente. PPA lisas, et kui inimene teatab, et ta säilitab muu riigi kodakondsuse ja loobub Eesti kodakondsusest, siis on tal võimalus oma isikut tõendava dokumendi taotlus tagasi võtta ja saada tagasi ka tasutud riigilõiv. PPA selgituste kohaselt on selline praktika kujunenud selle tõttu, et valdaval osal kõnealustest juhtumitest elab inimene välisriigis ja soovib säilitada muu riigi kodakondsuse. Kui inimene loobub Eesti kodakondsusest, siis soovib ta loobuda ka isikut tõendava dokumendi taotlusest ja saada tagasi tasutud riigilõivu. PPA märkis, et kui amet annaks dokumendid välja enne, kui inimene on kodakondsuse kohta otsuse teinud, tekiks olukord, et äsja välja antud dokumendid tunnistatakse ikkagi kehtetuks, kui inimene on otsustanud säilitada muu riigi kodakondsuse ja selle tõttu kaotab Eesti kodakondsuse. Sel juhul tasutud riigilõivu tagasi ei maksta. PPA hinnangul oleks selline olukord inimesele ebasoodne ja PPA-le ebamõistlik.

Määruse § 35 lõige 1 ei anna siiski PPA-le alust pikendada uute Eesti kodaniku isikut tõendavate dokumentide väljaandmise tähtaega sel põhjusel, et PPA on algatanud menetluse inimese Eesti kodakondsuse kaotamiseks lugemise kohta. Kuna inimesel on Eesti kodakondsus, on tal ka õigus saada uued isikut tõendavad dokumendid õigusaktides sätestatud tähtaja jooksul. PPA peab inimest teavitama sellest, et tema suhtes on algatatud Eesti kodakondsuse kaotamiseks lugemise menetlus; ning kui inimene ei ole valmis loobuma teise riigi kodakondsusest ja PPA loeb ta Eesti kodakondsuse kaotamiseks, tunnistatakse välja antud dokumendid hiljem kehtetuks. Niisiis peab PPA andma määruses sätestatud tähtaja jooksul inimesele võimaluse võtta tagasi taotlus ja saada tagasi ka makstud riigilõiv. Kui inimene aga soovib saada uusi dokumente hoolimata sellest, et tema suhtes on algatatud kodakondsuse äravõtmise menetlus, siis pole PPA-l õigust menetlustähtaega pikendada ning dokumendid tuleb väljastada õigusaktides sätestatud tähtaja jooksul.

Õiguskantsler on ka varem [juhtinud](#) PPA tähelepanu sellele, et ametil pole õiguslikku alust sellises olukorras dokumentide väljaandmise tähtaega pikendada. Inimesel on õigus saada dokumendid, kui ta on Eesti kodanik. Ta võib vajada Eesti kodaniku isikut tõendavaid dokumente isiku tõendamiseks, elektrooniliseks asjaajamiseks jms. Ta võib olla dokumentide saamisest huvitatud hoolimata sellest, et PPA on algatanud menetluse kodakondsuse äravõtmiseks ning hiljem võidakse tema dokumendid tunnistada kehtetuks. Dokumente võib olla vaja kiiresti, sest inimene arvestab dokumente taotledes seniste dokumentide kehtivusaja ning õigusaktides uute dokumentide väljaandmise tähtaegadega. Nii juhtis ka avaldaja PPA tähelepanu sellele, et taotlejal ei olnud võimalik kasutada oma pangakontot, sest tema isikutunnistus oli aegunud ja uut polnud välja antud. Samuti võib kodakondsuse kaotamiseks lugemise menetlus võtta aega, sest lahendada tuleb mitmeid küsimusi (inimesel on õigus esitada arvamus ja vastuväited, võib vajada täpsustamist Eesti kodakondsuse omandamise alus jms).

Ühtlasi ei ole asjakohane PPA väide, et dokumentide väljaandmine ja võimalik hilisem kehtetuks tunnistamine on PPA-le koormav – need on seadusega PPA-le pandud kohustused.

Niisiis oli PPA tegevus õigusvastane, sest PPA-l puudus õiguslik alus pikendada uute isikut tõendavate dokumentide väljaandmise tähtaega.

Palun PPA-l toimida edaspidi õigusaktides kehtestatud nõuete kohaselt. Palun andke 28. maiks 2021. a teada, mida olete soovitusel järgimiseks teinud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristiina Albi 693 8404
Kristiina.Albi@oiguskantsler.ee